

בעזרת השם יתברך

גליון # 26 - חודש חשון תש"ל

אגרון עולמי לגלות את האמת על חיוב ישוב ארץ ישראל
שהיא מצות עשה מן התורה ושקולה כנגד כל מצות התורה

בירורי הלכות מכל ספרי שאלות ותשובות

הגליונות האלו מיוסדים לשבור את כח של אלו שמוציאים דיבתם רעה על ארצינו הקדושה כמו שכתוב בספר חפץ חיים בהקדמה, וז"ל: ועוד הלא ידוע הוא שנגזר עלינו גלות מפבר מעת מעשה המרגלים, כמו שכתוב בתהלים (פרק ק"ו, כ"ו-כ"ז), "וישא ידו להם להפיל אותם וגו' בגוים ולזרותם בארצות", וכמו שפרש רשארץ ישראל שם והרמב"ן בפקשת שלח, (במדבר י"ד א') וחטא המרגלים הלא היה עון לשון הרע, וכמו דאיתא בערכין (דף ט"ו.) אם כן אנו מכרחין לתקן זה החטא קדם הגאולה. וכדאיתא בתנא דבי אליהו שהלשון הרע עולה עד כנגד כסא הכבוד, ובפרט כשהוא מדבר נגד ארץ ישראל.

על ידי שנלמוד על מצות ישוב ארץ ישראל נזכה שכל בני ישראל יעלו לארצינו הקדושה כמ"ש בעובדיה (פרק א פסוק יז) ובהר ציון תהיה פליטה והיה קדש וירשו בית יעקב את מורשיהם. (ובספר ישעיה פרק ס פסוק כא) ועמד כלם צדיקים לעולם וירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום אני ה' בעתה אחישנה. ונזכה בקרוב ממש לביאת משיח צדקינו בב"א.

עוד לקטנו מדברי חז"ל בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים, זוהר הקדוש תיקונים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר וספרי ח"ן מגדולי האחרונים וספרי תלמידי הבעל שם טוב זצלה"ה

עיה"ק צפת תובב"א

מצות ישיבת ארץ ישראל

על פי שאלות ותשובות באלף שנים האחרונות

שו"ת מהרש"ך חלק ב סימן עט

שאלה דינה שנשאת לשמעון במדי ונשבע שבועה חמורה בכל חזוקי סופר שלא ישא אשה אחרת עליה בשום אשות בעולם כעין כל הכתובות הנהוגות במדי והוליד ממנה בנים ובנות ביני וביני רצה שמעון ללכת למדינת הים לצורי וקודם הגעתו שמה נשבה לבין הנכרים בעולם וישב שמה קרוב לעשר שנים ובתחלת זמן שבייתו בשנה הראשונה מצא בעולם שבוייה אחת ולקחה לו לאשה והוליד גם כן ממנה בנים ובנות ולסוף עשר שנים שנפדו שמעון ואשתו השנייה ובניהם גם כן עמהם חזרו למדי ארץ מולדתו ורצה שמעון לחזור באישות עם דינה אשתו ובניו אשר גדלה אותם דינה הנז' בעורו בשבויה ובפניו טוענת דינה הנז' שאין רצונה לחזור באישות עמו עד

שיגרש אשתו השנייה כי עמ"כ = על מנת כן = נשאת עמו שלא ישא שום אשה עליה כאמור זאת ועוד אמרה לו שאם לא יתרצה לגרש את אשתו השנייה אפי' שיביא בניו אשר הוליד ממנה לביתה על הוצאותיה אשר נתחייבה דינה הנז' להם לעזר ולהועיל כעין מה שעשתה עד היום לבניו אשר הוליד ממנה שיפרע לה כל סכי כתובתה משלם ויפטרנה בגט כשר שרצונה לעלות לארץ ישראל ולהורות את בני ישראל את הדרך אשר ילכו בה יורינו רבינו אם חייב שמעון לגרש את אשתו השנייה ולחזור באישות עם אשתו הראשונה. גם אם אינו חפץ לגרשה אם תוכל להוציא מבעלה כל סכי כתובתה הן מהנמצא אתה בבית הן ממה שיש לו ממקרקעי ומטלטלי ואפילו מגלימא שעליו גם לכופו לפטור אותה בגט כשר וכן אם לא תצא לאור משפטה לפטור אותה ולגבות כתובתה ותרצה דינה הנז' לעלות לארץ ישראל עם בניה הגדולים אם יכול שמעון לעכב אותה ועוד אם תשב באלמנות חיות בארץ ישראל אם מתנותיה קיימים הם ממה שהרויחה בזמן שבייתו שלא זן ומפרנס אותה וכמו כן מנכסי נדונייתא אשר נמצא אתה בבית.

תשובה תחלת כל דבר אומר שיר' לע"ד שזה האיש שמעון לא עבר על שבועתו שנשבע בשעת שנשא לדינה אשתו שלא ישא אשה אחרת עליה במה שנשא האשה ההיא בעודו בשביה דיראה דזה התנאי שמתנין בשעת הנישואין שלא ישא אשה אחרת על אשתו אינו אלא דוקא על דרך הרגיל וההווה דהיינו בהיותו ברשותו לשבת עם אשתו ואף על פי שילך לעיר אחרת להסתחר דעתו על אשתו לחזור אליה כדרך כל הארץ ויכול לחזור אליה ועל זה האופן הוא התנאי שמתנין כמו שנכתב בכתובה אך אמנם על מאורע קשה כזה דהיינו היותו שבוי בשביה ואין בידו לחזור לביתו בודאי שאין לך אונס גדול מזה היותו נודד בשביה בלי חמלה וחנינה ואם נמצא שם אשה לשרתו לחמול עליו אין ספק שאין למנעו מלישאנה בשביל התנאי שהתנה ויש לדמות דין זה לשאר תנאים דעלמא שמתנה אדם עם חברו לעשות אי זה דבר ומקבל עליו כל אונסין שיארעו ואפילו הכי אמרינן

דאנסא דלא שכיח לא קביל עליה ונלמד דבר זה מההיא עובדא דמייתי גמרא בפרק מי שאחזו והכי איתא התם ההוא גברא דזבין ארע' לחבריה קביל עליה כל אונסא דמתייליד לסוף אפיקו בה נהרא אתא לקמיה דרבינא א"ל שפי ליה דהא קבילית עלך כל אנסא דמתייליד א"ל רב אחא בר תחליפא אנסא דלא שכיחא הוא ותו מסיק לקמן גמרא דאמרינן דאנסא דלא שכיח לא קביל עליה ומייתי אידך עובדא דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע זבן שומשמי אגידא דנהר מלכא אגור מלחי לעבורינהו קבילו להו כל אנסא דמתייליד לסוף אשתבר נהר מלכא אמרו לה אגורו חמרי אפקינהו ניהלן דהיא קבילתו עלייכו כל אנס' דמתייליד אתו לקמיה דרבא א"ל קאקי חיוורי משלחי גלימי דאינשי אנסא דלא שכיח הוא ואם כן יש ללמוד בכל כי האי גוונ' דנר' אף על פי שהתנה שלא ישא אשה אחרת לא התנה במלתא דלא שכיח כמו שכתבתי ואין לפקפק ולומר דנהי דמצד התנאי לבדו אין למנעו אם לא היה כאן חומר שבועה דיד מ"מ דמצד חמר השבועה שנשבע לקיים התנאי אין מקום לבקש חילוקי' להקל דהא ליתא דכיון דמצד התנאי אין לתפוס עליו במה שעשה גם מצד השבועה אין לתפוס עליו דכיון שהוא פטור מצד התנאי גם כן פטור מצד השבוע' שלא נשבע אלא לקיים מה שהוא חייב מצד התנאי כי השבועה אינה מוספת בו חיוב ויש ללמוד דין זה ממה שכתב מהר"י קולון סימן ק"א על דבר המשודך שנתחייב בקנס ובשבועה לישא את משודכתו ובשעת השדוכין היתה פקחת ואחר כך יצאה מדעתה וכתב לפטרו מן הקנס בראיות שהביא מהרא"ש ז"ל דאדעתא דהכי לא שעבד נפשיה וכתב ז"ל דלא מבעיא אם לא היה שם שבועה אלא אפילו היתה שם שבועה פשיטא שנתבטלה והוחלה השבועה ואין לחלק בין היכא דאיכא שבועה להיכא דליכא שבועה כדמוכח בס"פ הגוזל קמא גבי ההיא דנתן הכסף לאנשי משמר ומתו וכו' והראיה היא ראייה נכונה וחשובה באופן שיר' לע"ד בפשיטות דאין לתפוס על שמעון הנז' בנשואי האשה שנשא שם בעודה בשביה לא מצד התנאי ולא מצד חמר השבועה שנשבע לקיים התנאי שהתנה שלא ישא אשה אחרת עליה. ועתה אבא לישא וליתן על מה שמערער דינה על שמעון

בעלה אחרי שובו משבייתו עם האשה שנשא שם שאינו רוצה לחזור באישות עמו עד שיגרש את האשה ההיא שנשא שם בשביה שע"מ כן נשאת עמו ואם לא ירצה לגרש את אשתו הנז' שיפרע לה כל סכי כתובתה דפטרנה בגט או שירצה לעשות באי זה צד ואופן מן הצדדים הבאים בשאלה. ואומר דאברא דאם שמעון הנז' היה עובר על השבועה במה שנשא אשה על דינה אשתו לאו דינא ולא דינא שהיתה יכולה דינה לטעון עליו שיגרש האשה השנייה שנשא ואין לומר דכיון דעבר ונשא מה שעשה עשוי ואין מחייבים אותו לגרש דנהי שהתנה עמה שלא ישא אשה אחרת עליה אך אמנם לא התנה שאם נשאה שיגרשנה דהא ליתא דכיון שהתנה עמו שלא ישא אשה אחרת עליה ונשבע על זה ועבר ונשא באופן דעבד איסורא דין הוא שיגרשנה ולא יועיל לו לקיים האשה שנשא דהא קיימא לן דלא כאביי דסבירא ליה כל מידי דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני אלא הלכה כרבא דסבירא ליה דכל מידי דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני ומאי דלקי משום דעבר אדרחמנא ואם כן מלתא דפשיטא היא דהנושא אשה על אשתו ועובר על שבועתו שנשבע בשעת הנשואין תוכל אשתו הראשונה לחייבו שיגרש האשה שנשא. אך אמנם בנ"ד במה שהעליתי בע"ד דזה האיש שמעון לא עבד על תנאו ועל שבועתו ואין עליו עון אשר חטא במה שנשא האשה הנז' אם כן יראה לכאורה לפום ריהטא דאין לדינה אשתו עליו שום ערעור מהערעורין הבאים בשאלה אך אמנם כד מעיינן יראה דאפילו לפי ההנחה שכתבתי דאין על שמעון עון אשר חטא במה שנשא האשה הנז' אפילו הכי יכולה דינה אשתו הראשונה לערער עליו והטעם כי דבר ידוע הוא כי כוונת התנאי הזה הנעשה שלא ישא אשה וכו' הוא יען ששיערו שאין האשה יכולה לסבול שיהיה לבעלה אשה אחרת עליה כי בלי ספק האשה ההיא השנייה מגרעת אישות בעלה ממנה ומקנאה על זה קנאה גדולה כי קנאת צרה היא צרה גדולה עד שאז"ל אין האשה מתקנאה אלא בירך חבירתה וכיון שכן נהי דאין להאשים לשמעון שנשא האשה השנייה במקום שנשאה מהטעם שכתבתי ועוד כי אפילו דינה עצמה היתה מוחלת לו לישא האשה ההיא במקום

שנשאה אך אמנם אחרי בואו עמה בביתו ובעירו יש מקום לדינה להתרעם ולטעון עליו כי די לו שנשאה וישב עמה באישות במקום שנשאה מחמת האונס וההכרח אמנם שיביאנה אצלה להיות לה צרה לא יתכן ולכן יראה דאפילו אם נרצה לומר דאין לחייב לשמעון הנז' לגרש האשה ההיא השנייה שנשא בשבייה כיון שנשאה בהיתר כמו שכתבתי ואפשר שמצאה חן בעיניו יען שנשאת עמו בשביה והרויחה לו בשירותו ובצרכי ביתו מכל מקום אין להחזיק בידו שיוכל לעכב את דינה אשתו הראשונה שתשב באישות עמו ויש לחייבו שיפטור את דינה בגט וזהו הדרך הטוב והישר או לפחות יתרצה דתפייס להפיק רצונה במה ששואלת שרוצה להתעגן באלמנות חיות ושלא לעכב בידה. ועל מה שבא בשאלה שאם תרצה להתעגן בארץ ישראל באלמנות חיות אם מתנותיה קיימים וכו' אומר דמלתא דפשיטא היא דכל זמן שהאשה היא תחת בעלה שלא נפטרה ממנו בגט אף על פי שהיא מתעגנת ויושבת באלמנות חיות כל הנכסים שיש לה הם של בעלה ואם מתה הוא יורשה וכיון שכן אין לה רשות למכור וליתן ל"ש בנכסי צ"ב = צאן ברזל = ל"ש בנכסי מלוג באופן דבנדון דידן אין רשות לדינה ליתן שום דבר מנכסי נדונייתה או מהנכסי שהרויחה אם לא ירשת שמעון בעלה בפ"י ליתן במתנה אך אמנם אם יאמר לה שתעשה בבגדיה ותכשיטי מה שתרצה זה הלשון אינו מספיק ומתנתה אינו כלום כמו שכתב כל זה הרא"ש בתשובה הביאה הטור א"ה סימן צ' כללא דמלתא בתשובת כל הבא בשאלה כי אף על פי ששמעון לא עבר על שבועתו כמו שכתבתי מ"מ הטוב והישר הוא ששמעון לא יצער את אשתו דינה שתסבול קנאת האשה השנייה ואם לא ירצה לגרש האשה השנייה יגרש את דינה ויפטרנה ממנו ואם לא ירצה לפטרה בגט יניחנה כרצונה שתתעגן באלמנות חיות בארץ ישראל וירשה לתת במתנה מה שתרצה מנכסי נדונייתה ומכל מה שימצא בידה ובזה יהיה נקי מה' ומישראל לצאת ידי חובתו מהתנאי הכתוב בשטר כתובת דינה שלא ישא אשה אחרת עליה ואם ימאן ויסרב שמעון הנז' שלא לעשות שום צד מהג' צדדים הנז' ראוי ליושב

**על המשפט לגעור בו ולהכלימו עד שיתרצה ויתפייס ואם יתן כתף
סוררת לא טוב יעשה בעמיו. נאם הצעיר שלמה הכהן.**